

Eesti Avatud Ühiskonna Instituut

EQUAL

Euroopa Ühenduse algatuse **EQUAL** projekt:

Prostitutsiooni kaasatud naiste sh inimkaubanduse ohvrite integratsioon legaalsele tööturule

Prostitutsiooni täendus Eesti ühiskonnas. Sisejulgeolek või majanduslik kasu.

Sotsioloogilise uurimuse materjalid

K o o s t a j a d

Iris Pettai

Helve Kase

Ivi Proos

Eesti Avatud Ühiskonna Instituut

Euroopa Ühenduse algatuse EQUAL projekt:

Prostitutsiooni kaasatud naiste sh inimkaubanduse ohvrite integratsioon legaalsele tööturule

Prostitutsiooni täendus Eesti ühiskonnas. Sisejulgeolek või majanduslik kasu.

Sotsioloogilise uurimuse materjalid

K o o s t a j a d

Iris Pettai

Helve Kase

Ivi Proos

Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi partnerid Euroopa Ühenduse algatuse EQUAL-i projektis: "Prostitutsiooni kaasatud naiste sh inimkaubanduse ohvrite integratsioon legaalsele tööturule"

Tervise Arengu Instituut

MTÜ Eluliin

Eluliin
M T Ü

MTÜ Sigmund

MTÜ Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus

Sisukord

Saateks	4
1. Prostitutsiooni ja naistega kauplemise areng Eestis	8
2. Prostitutsioon põhjanaabrite juures, Rootsis ja Soomes	9
3. Prostituutide ja klientuuri arvukus Eestis ja Euroopas	10
4. Elanikkonna informeeritus prostitutsioonist ja inimkaubandusest	11
5. Prostitutsioon kui ohuallikas	13
6. Seksiärist huvitatud ringkonnad	14
7. Elanikkonna suhtumine bordellidesse	15
8. Bordellid naisklientidele kui seksiäri võimalik arengusuund	18
9. Prostituudiks saamise põhjused	20
10. Prostituudi kuvandid	21
11. Suhtumine prostitutsiooni osapooltesse	22
12. Koostöötamise valmidus riskirühmade esindajatega	24
13. Seksiäri surve uute prostituutide ja klientide leidmiseks	25
14. Seksiostjad ja nende tegutsemismotiivid	27
15. Seksiostja Eestis	31
16. Eesti valikud: kas legaliseerida bordellid või karistada asjaosalisi	33
17. Hinnangud karistustele narkoäri ja prostitutsiooni vahendamise eest	35
18. Eesti inimeste reageeringud Eesti kui seksiriigi mainele	36
19. Ootused Eesti riigile seksiäri ohjeldamisel	37
20. Milline võiks olla riigipoolne abi prostitutsiooni kaasatud naistele seksiärist väljumisel	39
Kasutatud kirjandus	41

Saateks

Euroopa Sotsiaalfondist rahastatav Euroopa Liidu algatus EQUAL toetab ja soodustab riikidevahelist koostööd igasuguse tööturul esineva diskrimineerimise ja ebavõrdsuse vastu võitlemiseks (rahastab Euroopa Sotsiaalfond). EQUAL esmaseks arengueesmärgiks on uute lähenemiste väljatöötamine ja ühtlustamine eesmärgiga toetada ja soodustada Euroopa Tööhõivestrategie ning riiklike tööhõive arengukavade rakendamist. EQUALi eesmärk on leida tõhusaid vahendeid tööturuga seotud tõrjutuse, diskrimineerimise ja ebavõrdsuse vastu võitlemiseks. Kuna tööhõive poliitika üheks peamiseks eesmärgiks on tõsta üldist tööhõive taset tuleb selleks ära kasutada kõikide inimeste potentsiaali.

EQUAL-i projekti „Prostitutsiooni kaasatud naiste sh inimkaubanduse ohvrite integratsioon legaalsele tööturule“ raames viis Eesti Avatud Ühiskonna Instituut detsembris 2005 läbi elanikkonna küsitluse, mis selgitas suhtumist prostitutsiooni ja prostitutsiooni kaasatud naistesse. Esimese küsitluse elanikkonna hoiakute kohta prostitutsiooni suhtes korraldas Eesti Avatud Ühiskonna Instituut aastal 2003.

Prostitutsioon on viimase 15 - 20 aasta jooksul kogu maailmas jõudsalt kasvanud teenides seksiärimeestele kõikjal suuri kasumeid. Kommunistliku Ida-Euroopa kokkuvarisemine andis seksiärile uue hoo, sest paljusid Venemaa, Ukraina, Moldaavia, Poola, Leedu, Läti, ka Eesti jt. riikide tüdrukuid hakati vahendama rikaste Euroopa riikide bordellidesse. Kuigi prostitutsiooni peetakse nii amoraalseks kui ka ohtlikuks, suhtutakse sellesse siiski üsnagi sallivalt. Nii näitavad käesoleva uurimuse tulemused, et iga teine eestimaalane peab bordelle vajalikeks, meestest on sellel seisukohal 64% ja naistest 47%. Salliv suhtumine põhineb kolmel tugevalt kinnistunud arusaamal.

Esiteks - prostitutsiooni pole võimalik vähendada ega likvideerida. Prostituudi elukutse on üks vanemaid. Selle elukutse esindajad on eksisteerinud kõikides ühiskondades, järelikult ei kao prostituudid kuhugi, neid on vaja ja prostituudid on paratamatus ka tänases Eestis. Ühiskond on juba ette valmis selleks, et prostitutsiooni ei saa kuidagi piirata ega ka välja juurida. Tuleb sellega leppida ja ainus, mida saab teha, on püüda vähendada prostitutsiooniga kaasnevate hädade (suguhaigused, narkomaania, kuritegevus jt) levikut.

Teiseks - prostitutsioon aitab peresid koos hoida. Bordellidel ja prostituutidel on inimeste arvates täita oma kindel roll Eesti ühiskonnas. Nii hindab valdav osa Eesti elanikkonnast lõbumajades käimist kui perekonda tasakaalustavat ja mõistetavat tegevust, milleks leitakse olevat tõsiseltvõetavad argumendid nagu meeste kõrgendatud seksuaalvajadused ja tõre ning tõrjuv abikaasa. Kaudselt langeb vastutus selle eest, kas mees käib või ei käi lõbumajas, tema abikaasale, kes ei suuda mehe kõrgendatud seksuaalvajadusi rahuldada või on jahe ja tõrjuv.

Kolmandaks - prostitutsioon kui paratamatu kaasnähtus turumajandusele, kus ostetakse-müüakse kõike, sealhulgas ka intiimteenuseid. Eesti inimesed võtavad prostitutsiooniga seonduvat äri kui enesestmõistetavat turumajanduslikku

vabadust. Käesoleva uurimuse järgi arvab 90% Eesti inimestest, et prostitutsiooni pealt teenivad paljud ärifirmad nagu turismifirmad, hotellid, taksojuhid jne. 82% inimestest on veendunud, et prostitutsioon toob Eestisse seksturiste. Inimeste üldistes arusaamades on seksiäri Eestis paljudele huvirühmadele aktiivne äritegevus ja kasumi teenimise mõttes oluline.

Ülalnimetatud arusaamad on iseloomulikud ka paljudele teistele riikidele. Nende arusaamade muutmine kasvõi vähesel määral on ülimalt keeruline ja aeganõudev protsess. Positiivne kogemus on siinosas Rootsil. Rootsis on viimase 25 aasta jooksul tehtud elanikkonnale tõsist selgitustööd ja selle tulemusena toetab 80% elanikkonnast seksistust keelustamist. Teatavasti kehtib Rootsis 1999 aastast seksistust keeld. Selle perioodi jooksul on üles kasvanud noorte meeste põlvkond, kes valdavalt ei poolda lõbumajades käimist. Rootsi on väheseid riike maailmas, kus prostitutsioon on tunnustatud naistevastaseks vägivallaks.

Ka Eesti inimeste hoiakuid on püütud viimastel aastatel mõjutada. Üllatuslikult mõjus avalikkusele 2003 aastal Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi uuringust selgunud info, et regulaarseid lõbumajade küllastajaid on vaid 2% eesti meeste seas. Ettekujutus prostituutide kesksest rollist perekondade kooshoidjana osutus müüdiks, sest enamik mehi pole oma elu jooksul kordagi üle lõbumaja läve astunud.

Kuni praeguse hetkeni ei ole prostitutsioon Eestis otseselt keelatud. Nagu paljudes teisteski riikides (Soome, 1999-ndani; ka Rootsi, Norra, Prantsusmaa, Suurbritannia, Iirimaa, Itaalia, Hispaania jt.), on karistatav prostitutsiooniteenuse vahendamine, alaealiste prostitutsioonile õhutamine ja prostitutsiooni tarbeks ruumide rentimine. Kuigi vahendamine on keelatud, tegutseb Eestis arvukalt bordelle.

Eesti jaoks on kätte jõudmas otsustav hetk, kus tuleb valida, kas lasta prostitutsiooniäri minna omapead nagu seni ja ohverdada senisest enam noori naisi seksistusse või siis rakendada Rootsi sarnane seadusandlus. Üks põhjus, miks Rootsi valis seksteenuste ostu keelustamise, on selles, et saada prostitutsiooni levik riikliku kontrolli alla. Eestil tuleb lähiaastatel otsustada, kas ühineda Põhjamaade prostitutsioonipoliitikaga ja kaitsta oma noori naisi seksuaalse eksploateerimise ja vägivalla eest, või jätkata prostitutsiooni ekspordi Eestimaa pinnal välituristidele. Kõik sõltub sellest, millisesse sotsiaalsesse ruumi Eesti tahab kuuluda. Kui valik on Põhjamaad, siis tuleks rakendada ka sarnaseid poliitika ja regulatsioone.

Eestil on ülim aeg välja töötada oma selge poliitika ja riiklik nägemus prostitutsiooniküsimustes ja seda kahel põhjusel. Esiteks seetõttu, et astumine Euroopa Liitu, on andnud uusi võimalusi rahvusvahelise prostitutsiooniäri tugevnemiseks Eestis. Teiseks, naabermaades, Rootsis ja eelduste kohaselt edaspidi ka Soomes, rakendatav seksiteenuste ostmise keelustamine toob suure tõenäosusega kaasa senisest suurema seksituristide tulva Eestisse.

Seksiäri kiire kasv kohustab Eesti riiki senisest tõhusamalt ohjeldama lõbumajanduses toimuvat. Ühelt poolt tuleks kaaluda Rootsi sarnast prostitutsioonipoliitika rakendamist, mis näeb ette seksiteenuse ostja karistamist.

Teiselt poolt tuleb tõsiselt mõelda selle peale, kuidas aidata endistel prostituutidel tulla tagasi tavaellu ja integreeruda tööturule. Paljud Euroopa riigid tegelevad prostituutide reintegreerimisega ja nende kogemus näitab, et enamikul prostituutidest on raske omal käel tagasi pöörduda tavalisse ellu ja leida tööd legaalsel tööturul. Eelnevalt vajavad nad tervise (sh HIV/AIDSi, narkomaania ja alkoholismi) ravi, spetsiaalseid rehabiliteerimiskeskuseid, psühholoogilisi konsultatsioone jne.

Selleks, et Eesti jaoks sedavõrd olulist ja kulukat rehabiliteerimisprogrammi käivitada, on tähtis analüüsida ja arvestada rahva hoiakute ja suhtumistega. Selgitada, milline on elanikkonna valmisolek rehabiliteerida prostitutsiooni kaasatuid, võtta neid oma kollektiivi tööle, kohelda neid kui võrdväärseid inimesi. Tuginedes käesoleva, aga ka mitmete teiste tulevaste uuringute tulemustele, on EQUAL-i projekti raames kavas ette valmistada põhjalikum analüüside ja selgituste programm Eesti elanikkonnale. Ühelt poolt planeeritakse selgitada, millised positiivsed muutused võivad kaasneda endiste prostituutide rehabiliteerimise ja tööturule integreerimisega. Teiselt poolt aidatakse lahti mõtestada ohtusid, mis võivad järgneda kui endiste prostituutide rehabiliteerimise ja tööturule integreerimisega ei tegeleta.

Käesoleva uurimuse eesmärgiks oli selgitada elanikkonna hinnanguid ja suhtumisi järgmistes küsimustes:

- Prostitutsiooni roll Eesti ühiskonnas, kellele on bordellid atraktiivsed?
- Kuivõrd peetakse prostitutsiooni ühiskonnaohtlikuks nähtuseks? Prostitutsiooniga kaasnevad ohud.
- Prostitutsiooni riskirühmad.
- Informeeritus prostituutide ja inimkaubanduse olukorrast Eestis
- Suhtumine prostituutidesse ja meestesse, kes ostavad seksiteenuseid
- Isiklik kokkupuude prostitutsiooniga: kas on püütud värvata prostituudiks või meelitatud ostma seksiteenuseid
- Hinnangud põhjustele, miks naistest võivad saada prostituudid.
- Valmisolek töötada koos endiste prostituutidega ühes kollektiivis, kohelda neid kui võrdväärseid inimesi.
- Valmisolek endiseid prostituute rehabiliteerida, abistada, reintegreerida ühiskonda ja tööturule
- Suhtumine prostitutsiooni reguleerivasse seadusandlusesse.

Aruande autorid on Iris Pettai, Helve Kase ja Ivi Proos. Aruande osa 14, mis sisaldab ülevaadet: "Seksiosstjad ja nende tegutsemismotiivid", on erinevate sotsioloogiliste uuringute põhjal koostanud Katri Eespere TLÜ Eesti Humanitaarinstituudist.

Küsitlusest

Käesoleva uurimuse kontseptsiooni ja meetodika töötasid välja Iris Pettai, Ivi Proos ja Helve Kase. Küsitluse tehniliseks korraldajaks oli firma SaarPoll. Uurimuses küsitleti intervjuu meetodil 1 013 inimest, vanuses 15 – 74. Uurimuse valim koostati juhumeetodil ning see oli esinduslik rahvastiku mudeli suhtes. Uurimuse tulemusi saab interpreteerida kui Eestile iseloomulikke seoseid ja trende.

Küsitlusvalimis olid proportsionaalselt oma tegelikule osakaalule esindatud kõik Eesti maakonnad ning linna- ja maarahvastik. Pärast andmete sisestamist kaaluti empiiriline valim vastavusse Eesti elanikkonna soolise ja vanuselise struktuuriga. Selle tulemusel kujunes küsitletavate lõplik sotsiaal-demograafiline koosseis järgmiseks:

Sugu:

naine	53 %
mees	47 %

Vanus:

15 – 19	10 %
20 – 29	19 %
30 – 39	17 %
40 – 49	18 %
50 - 59	16 %
60 - 74	20 %

Haridus:

alg- ja põhi	31 %
kesk ja kesk-eri	54 %
kõrgem	15 %

Rahvus:

eestlane	66 %
venelane	27 %
muu rahvus	7 %

Elukoht:

Tallinn	31%
Suured linnad	18%
Teised linnad	20%
Maa asulad	32%

1. Prostitutsiooni ja naistega kauplemise areng Eestis

Eesti seksiäri on välja kujunenud viimase 17 aasta jooksul. Arengutempod on olnud kiired. Eristada võib kolme etappi:

I etapp: 1989 – 1990.

Piiratud ulatusega prostitutsioon. Tekivad esimesed bordellid ja korterfirmad.

Prostitutsiooni levik Eestis sai alguse koos iseseisva Eesti Vabariigi tekkega. Nõukogude Liidus ametlikult prostitutsiooni ei eksisteerinud. Esialgu oli eesti inimeste suhtumine prostitutsiooni veel küllaltki hukkamõistev ja prostitutsioon avalikkuse eest varjatud. Nõudlus prostituutidele oli veel vähene, kuna nõukogude inimene polnud müüdava seksiga kokku puutunud.

II etapp: 1992 – 1995.

Hästiorganiseeritud seksitööstus. Plahvatuslikult kasvab prostituutide ja bordellide arv. Levivad pornograafia ja seksiturism.

90ndate aastate keskpaigaks oli seksitööstus juba hästi organiseerunud. Plahvatuslikult kasvas prostituutide ja bordellide arv. Prostituutide vahendamiseks oli Eestis kujunenud silmapaistvalt laiaulatuslik ja hästiorganiseeritud võrgustik. Lisaks otsestele teenuse osutajatele – prostituutidele, kuuluvad siia veel vahendajad ehk sutenöörid, hotellide, baaride, restoranide ja laevade töötajad: administraatorid, dispetšerid, turvamehed jt, taksojuhid, kes teevad koostööd ettevõtetega; ning omanikud. Kuna prostituudina töötamise aeg on küllaltki lühike, vajab seksiteenuste turg jätkuvalt uusi teenindajaid. Hoo saab sisse seksiturism Eestisse. Tähtis roll prostitutsiooni, kui demokraatia loomuliku osa kinnistamisel tavakodaniku teadvusse, oli kinnimakstud meedial, kes tõttas kujundama lõbutüdrukule rahvateenri imago.

III etapp: 2000 – 2006.

Eestist saab prostitutsiooni ja naistekaubanduse eksport- ja transiitriik.

Eesti riik ja paraku ka Eesti allmaailm sisenes hoogsalt rahvusvahelisse koostöö võrgustikku. Rahvusvahelised sidemed võimaldavad vahendada naisi Eestist ja SRÜ riikidest teiste riikide seksitööstusesse. Seksitööstus toodab omanikele ja vahendajatele suuri kasumeid.

Kuni praeguse hetkeni Eestis ei ole prostitutsioon otseselt keelatud. Nagu paljudes teisteski riikides (Soome, 1999-ndani; ka Rootsi, Norra, Prantsusmaa, Suurbritannia, Iirimaa, Itaalia, Hispaania jt.), on karistatav prostitutsiooniteenuse vahendamine, alaealiste prostitutsioonile õhutamine ja prostitutsiooni tarbeks ruumide rentimine. Kuigi vahendamine on keelatud, elab prostitutsiooniäri iseseisvat ja sõltumatut elu, mida ei mõjuta kuigi palju praegused seadused, politseireidid, meediapaljastused jne. Olukord on sarnane ka teistes riikides, kus on sarnane seadusandlus ja karistatav prostitutsiooniteenuse vahendamine. Seaduse toime on vähene, sest prostitutsiooniäri peidab end osavalt muude tegevusalade, nagu majutus, toitlustus, striptiis, massaaž, saun jt. taha.

2. Prostitutsioon põhjanaabrite juures, Rootsisis ja Soomes

Kõige vähem Euroopa riikidest on prostitutsioon levinud Rootsisis, kus on keelatud nii prostitutsiooni vahendamine kui seksiteenuse ostmine ja prostitutsiooni loetakse naistevastaseks vägivallaks. Rootsisis on prostituutide suhtarv üle kahe korra madalam kui naaberriikides Norras ja Soomes. Rootsisis kehtib alates 1999. aastast seadus, mis karistab seksiteenuse ostjat. Rootsi sotsiaalabi süsteem on seadusejärgselt teinud tõsist tööd endiste prostituutidega. Rootsisis on endistele prostituutidele välja arendatud spetsiaalsed rehabilitatsiooniprogrammid ning ametis on eraldi sotsiaaltöötajad, kes tegelevad endiste prostituutidega ja aitavad neid uute tegevusalade valikul. Seaduse vastuvõtmisele Rootsisis eelnes 20 aastat ettevalmistavat tööd: uuringuid ja olukorra kaardistamist, erinevaid ekspertise, avalikke diskussioone, spetsialistide koolitamist jne.

Rootsi avalik arvamus toetab selgelt seadusandlikku initsiatiivi prostitutsiooni piiramiseks riigis. Aastatel 2001 ja 2002 korraldatud elanikkonna küsitlused näitasid, et 80% elanikkonnast pooldas vastuvõetud seadust, mis keelustas prostitutsiooni ja mille sotsiaalseks mehhanismiks oli prostitutsiooniteenuse ostja karistamine. Pärast seksiostu keelustamist on Rootsisis vähenenud tänavaprostitutsioon ja seksiteenuseid pakkuvate naiste arv poole võrra.

Soome keelustas 2003a. sügisel seksiteenuste ostu ja müügi avalikus kohas, praegu kaalutakse ostmise täielikku kriminaliseerimist nagu Rootsisis. Oluliseks põhjuseks siinjuures on võitlus prostitutsiooniäris tugevat positsiooni omava organiseeritud kuritegevusega. Soome valitsus on seksiostu kriminaliseeriva eelnõu juba heaks kiitnud ning esitanud selle parlamendile kinnitamiseks. Eelnõu näeb seksiostmise eest karistuseks rahatrahvi või kuni pooleaastase vangistuse. Aastal 2002 korraldatud avaliku arvamuse uuringu andmetel toetas 55% elanikkonnast seadust, mis karistaks prostituudi teenuse ostjat.

Majanduslik kasu seksiäri kiireks arenguks Eestis tuleneb Soome kavadest reguleerida prostitutsiooni uue seadusega, mis kriminaliseerib prostitutsiooniteenuse ostmise ja karistab teenuse ostjat ehk klienti. Kui Soome valib Rootsi eeskujul karmi hoiaku prostitutsiooni piiramiseks Soomes, annab see uue impulsi Soome seksituristide kasvavaks vooluks Eestisse. Eesti seksiäri muutub seeläbi senisest tunduvalt kasumlikumaks ja tekib majanduslik huvi seksiäri laiendamiseks Eestis.

Sisejulgeolek on üks kesksemaid küsimusi prostitutsiooni puhul. Prostitutsiooni piiramatu levik võib ühel hetkel saada tõsiseks sisejulgeoleku riskiks. Teiste riikide kogemus näitab, et seksiäri kasvuga kahaneb keskkonna turvalisus, suureneb organiseeritud kuritegevuse mõjuväli. Kuritegevus võib järsult kasvada, eriti bordellide piirkonnas, sest pahelised tänavad tõmbavad ligi ka taskuvargaid, uimastitega kauplejaid ja muid prostitutsiooniga seotud sotsiaalseid hädasid. Riigikogu liikme Jaanus Rahumägi hinnangul on prostitutsiooniäri Eestis otsene seos korruptsiooni, rahapesu, narkoäri, väljapressimiste ja muu illegaalse majandusega. ¹

¹ Jaanus Rahumägi. Prostituudi ost tuleb keelustada. Postimees. 03.03.2004

3. Prostituuide ja klientuuri arvukus Eestis ja Euroopas

Euroopa riikides on prostitutsiooni tase väga erinev. Euroopa juhtivad riigid prostituuide arvu poolest on Saksamaa, Austria, Belgia ja Holland. Nendes riikides ulatub prostituuide arv 10 000 elaniku kohta 24-st 50-ni.

TABEL 1.
Seksiteenuste pakkumine: prostituuide arv Eestis ja Euroopas².

	Elanikkonna arv (milj)	Prostituuide koguarv	Prostituuide arv 10 000 elaniku kohta
I Liiderrigid			
Saksamaa	80	400 000	50
Viin (Austria)	2	6 000	30
Belgia	10	30 000	30
Holland	16	38 000	24
Eesti	1,3	3 000	23
II Keskmise tasemega riigid			
Tšehhi	10	18 000 ³	18
Suurbritannia	60	80 000	13
Kreeka	11	14 000	13
Taani	5	6 000	12
Itaalia	58	60 000	10
III Madala tasemega riigid			
Prantsusmaa	60	40 000	7
Norra	4,5	3 000	7
Soome	6	4 000	7
Šveits	7,5	4 800	6
Rootsi	8,5	2 500	3

Eksperthinnangute kohaselt on Eestis ca 3000 prostituuti⁴. Suhtarvu poolest, 23 prostituuti 10 000 elaniku kohta, kuulub ka Eesti Euroopa liidrite hulka. Eesti ületab prostituuide suhtarvult Euroopa keskmist taset üle kahe korra, seejuures vähelevinud prostitutsiooniga riike, nagu Rootsit, 8 korda, Soomet ja Norrat 3 korda.

² Donna M. Hughes, Laura Joy Sporcic and Nadine Z. Mendelsohn. Factbook on Global Sexual Exploitation Internetiväljaanne: www.uri.edu/artsci/wms/hughes/factbook.htm

³ www.mvcr.cz/prevence/priority/prostitute2/opatreni

Source: The Czech Statistical Office – Prostitution in the Czech Republic

⁴ Pettai ja H. Kase “Prostitutsioon ja naistega kauplemine kui lahendamata probleem Eestis. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut 2002.

Vähelevinud prostitutsiooniga riikide hulka kuuluvad vastupidiselt tavaarusaamadele Prantsusmaa ja kolm suuremat Põhjamaad. Kõige vähem on prostitutsioon levinud Rootsis, kus on keelatud nii prostitutsiooni vahendamine kui seksiteenuse ostmine ja prostitutsiooni loetakse naistevastaseks vägivallaks. Rootsis on prostituutide suhtarv üle kahe korra madalam kui naaberriikides Norras ja Soomes.

Bordellide klientuur (meeste osakaal, kes on oma elu jooksul külastanud lõbumaju) kõigub Euroopas 7%-st Suurbritannias 45%-ni Itaalias.

TABEL 2.
Bordelle külastanud meeste osakaal Euroopa riikides⁵

	%-s	Aasta
Itaalia	45	1999
Hispaania	39	1992
Šveits	19	1992
Holland	14	1989
Šveits	13	2001
Rootsi	13	1996
Eesti	13 ⁶	2005
Soome	10	1992
Norra	11	1992
Inglismaa	7	1991

Eesti kuulub bordellide klientuuri osakaalu poolest Põhjamaade hulka, jäädes märgatavalt maha Itaaliast ja Hispaaniast.

4. Elanikkonna informeeritus prostitutsioonist ja inimkaubandusest

Prostitutsiooniteema Eestis on viimasel perioodil pidevalt nii ajakirjanduse kui avalikkuse huviorbiidis. Ilmunud on palju artikleid, teemat käsitlevad ka raadio ja televisioon. Arvamusi on avaldatud seinast sein. Ühelt poolt prostitutsiooni legaliseerimise kiituseks, teisalt vaadeldakse prostitutsiooni kui üht inimkaubanduse vormi. Vaatamata küllaltki aktiivsele diskussioonile tunnistavad inimesed, et nad ei tea prostituutide tegelikust olukorrast eriti midagi või on nende teadmised vähesed. Hästi informeerituks hindab end vaid 8% elanikkonnast, mis räägib sellest, et Eesti inimesteni on äärmiselt vähe jõudnud prostitutsioonialast infot. Oma osa on siin kahtlemata ka vastuolulisel infol, mis on pigem külvanud segadust kui aidanud prostitutsiooniküsimustes selgust saada.

⁵ Sven-Axel Månsson. Men`s Practices in Prostitution: The Case of Sweden. 1998. Prostitution. Collection of the articles and materials. Oslo. Library of Criminology. 2002.

⁶ Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi uurimus 2005

TABEL 3.**Küsimus: Kuivõrd Te olete informeeritud prostituutide olukorrast Eestis?**

%-s

	Kõik vastajad	Sugu		Rahvus	
		Mees	Naine	Eestlane	Mitte-eestlane
Ei tea sellest eriti midagi + raske öelda	35	38	33	32	42
Vähesel määral	57	54	59	58	53
Üldiselt olen üsnagi hästi kursis	8	8	8	10	5
KOKKU:	100	100	100	100	100

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Eriti suured käarid valitsevad eestlaste ja mitte-eestlaste informeerituses. Kolmandik eestlastest tunnistab, et ei tea prostituutide olukorrast eriti midagi, mitte-eestlaste hulgas on neid koguni 42%. Kui eestlastest arvab iga kümnes end prostituutide elu-oluga kursis olevat, siis mitte-eestlastest kinnitab seda poole vähem, vaid 5%. Samas on just mitte-eestlastest naised suurim prostitutsiooni riskirühm.

Uurimusest selgub, et eesti inimeste teadmised on ka inimkaubitsemisest äärmiselt napid. Vaid 4% vastanutest arvavad, et nad on probleemiga üsnagi hästi kursis.

TABEL 4.**Küsimus: Kuivõrd Te olete informeeritud inimkaubandusest, sealhulgas naistega kaubitsemisest Eestis?**

%-s

	Kõik vastajad	Sugu		Rahvus	
		Mees	Naine	Eestlane	Mitte-eestlane
Ei tea sellest eriti midagi + raske öelda	42	45	39	39	47
Vähesel määral	54	51	56	55	51
Üldiselt olen üsnagi hästi kursis	4	4	5	6	2
KOKKU:	100	100	100	100	100

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Naised hindavad oma informeeritust pisut paremaks kui mehed. Ka on eestlased mõnevõrra rohkem informeeritud kui mitte-eestlased. Nii prostitutsiooni kui naistega kaubitsemise problemaatikaga arvavad endid mõnevõrra rohkem kursis olevat väikeste maa-asulate elanikud.

Tulemused on mõnevõrra üllatavad, sest viimase 4 - 5 aasta jooksul on Eestis küllaltki intensiivselt tegeletud inimkaubanduse ennetamisega. Läbi on viidud kaks

naistega kaubitsemise vastast kampaaniat (Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon, Põhjamaade Ministrite Nõukogu). Korraldatud on poolsada koolitust eri sihtrühmadele, nagu kooliõpilased, noorsootöötajad, ajakirjanikud, politseitöötajad. Tehtud on mitmeid tele- ja raadiosaateid, kirjutavas pressis on avaldatud artikleid.

Vaatamata küllaltki laiaulatuslikule selgitustööle on inimeste informeeritus naistega kaubitsemisest kriitiliselt vähene.

5. Prostitutsioon kui ohullikas

TABEL 5.

Küsimus: Kuivõrd ohustavad Eestit praegu alljärgnevad asjaolud?

Kõik vastajad %-s

	Ohustab väga	Ei ohusta
Narkomaania	81	-
HIV/ AIDS	76	1
Kuritegevus	61	1
Alkoholism	58	3
Inimeste tervise halvenemine	50	5
Tööpuudus	47	7
Alaealiste seksuaalne ärakasutamine	26	14
Seksi- ja pornotoodete pidev reklaamimine meedias ja internetis	26	22
Linnugripi epideemia puhkemine Eestis	25	22
Inimkaubandus, Eesti naiste müümine teiste riikide lõbumajadesse	20	15
Naiste prostitutsioon	20	16
Perevägivald	19	19

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Uurimus näitas, et rahva arvates on Eesti ühiskonna jaoks kõige suuremateks ohtudeks narkomaania ja HIV/AIDS, milliseid hindab väga ohtlikeks rohkem kui ¾ elanikkonnast. Järgmise, suurema ohtude grupi, mida peab väga ohtlikuks üle poole elanikkonnast, moodustavad kuritegevus ja alkoholism.

Mõnevõrra üllatuslikult langes samasse rühma ka hirm tervise halvenemise suhtes. Tööpuudus, mida on pikemat aega peetud üheks suurimaks ohuks Eestile, on käesolevas loetelus alles kuuendal positsioonil. Oluliselt vähemohlikeks peetakse linnugripi epideemia puhkemist, aga ka inimkaubandust ja perevägivalda.

Prostitutsioon asetub samuti ohutegurite pingerea lõpuossa. Võib järeldada, et inimesed ei tunneta end otseselt ohustatutena prostitutsiooni poolt. Tavaelus ei puutu inimesed prostituutidega kokku. Prostitutsioon toimub kuskil eemal, eraldatud maailmas, mis tavainimeste turvalisust, kes ei külasta lõbumajasid ja ei suhtle prostituutidega, ei saa vahetult ohustada.

TABEL 6.

Küsimus: Millised ohud kaasnevad Teie arvates prostitutsiooniga?

Vastused skaalapunktile „Ohustab väga“ (kõik vastajad %-s)

	Naised	Mehed
HIV-i/ AIDS-i levik	82	76
Suguhaiguste levik	75	68
Narkomaania levik	66	57
Kuritegevuse levik	46	43
Alkoholismi levik	43	41

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Kuigi muude ohtudega võrreldes tundub prostitutsioon suhteliselt väheohtriku nähtusena, on inimeste hirmu foon prostitutsiooniga kaasnevate ohuallikate suhtes siiski väga kõrge. Kõige enam kardetakse HIV/AIDS-i, suguhaiguste ja narkomaania levikut. Ka eeldatakse, et prostitutsiooniga koos levivad kuritegevus ja alkoholism.

On üllatav, et kuigi inimesed tajuvad seksiäriiga kaasnevaid tõsiseid ohte, asetub prostitutsioon teiste ohtude taustal tagasihoidlikule positsioonile.

6. Seksiärist huvitatud ringkonnad

TABEL 7.

Küsimus: Kes Teie hinnangul on Eestis prostitutsioonist kõige enam huvitatud?

	Kõik vastajad %-s
Lõbumajade pidajad, kes selle pealt raha teenivad	77
Mehed kes soovivad osta seksiteenuseid	61
Naised (prostituudid), kes ennast müüvad	44
Taksojuhid, kes kliente lõbumajadesse viies selle pealt hästi teenivad	23
Turismifirmad, laevafirmad, lennufirmad jt., kes seksituriste Eestisse toovad	22
Erootika- ja pornofilmide tootjad	14
Telefonifirmad, mis pakuvad seksiteenuseid	14
Seksi- ja pornoinfot levitavad internetiportaalid	10
Meediakanalid - TV, ajalehed, ajakirjad, mis reklaamivad seksiteenuseid	8

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Elanike arvates on kõige enam prostitutsioonist huvitatud lõbumajade pidajad ja ka mehed, kes ostavad seksiteenuseid. Kolmas huvirühm on prostituudid ise.

Inimeste hinnangul on prostitutsiooniäri mootoriks eeskätt vahendajad (lõbumajade pidajad), kes kujundavad nõudlust ja pakkumist. Ka nõudluse (so seksiosõtjate) rolli peetakse märksa määravamaks, kui pakkumise (prostituutide) rolli. Vähetähtis pole inimeste arvates Eestis vahavas prostitutsioonis ka taksojuhtide, turismi-, laeva- ja lennufirmade osa.

Vähemseotuks prostitutsiooniga hinnatakse erootika- ja pornofilmide tootjaid, seksiteenuseid pakkuvaid telefone, seksi- ja pornoinfot levitavaid internetiportaale.

7. Elanikkonna suhtumine bordellidesse

TABEL 8.

Küsimus: Eestis on lõbumajad, kust on võimalik osta prostituudi teenust. Kas ja kuivõrd on Teie hinnangul Eestis lõbumajad vajalikud?

	Naised		Mehed	
	2003	2005	2003	2005
Kindlasti vajalikud	7	6	19	11
Võib-olla vajalikud	35	40	41	52
Ei ole vajalikud	30	43	18	24
Raske öelda	28	11	22	13
KOKKU:	100	100	100	100

%-s

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2003 ja 2005

Eesti täiskasvanud elanike hoiakute üldine foon lõbumajade ja kaudselt ka prostitutsiooni suhtes on „passiivselt soosiv“, kui inimesed vastavad küsimusele „Kas lõbumajad on Eestis vajalikud“.

Meestel domineerib selgelt soosiv suhtumine lõbumajadesse. 2003. aastal pidas 60% täiskasvanud meestest lõbumajade olemasolu vajalikuks, 2005. aastal veidi enam, 63%. Selgelt eitava suhtumisega („lõbumajasid pole vaja“) oli 2003. aastal 18% ja 2005. aastal 24% meestest.

Naiste hoiakutes oli 2003. aastal samuti ülekaalus soosiv suhtumine lõbumajadesse. 42% naistest arvas, et lõbumajasid on Eestisse vaja ja 30% naistest ei uskunud lõbumajade vajalikkusesse. 2005. aasta uurimuse järgi on suurenenud lõbumajasid soosivate naiste arv. Lõbumajasid peab vajalikuks 46% täiskasvanud naistest ja lõbumajade vastu on 43% naistest.

Kahe aasta jooksul on toimunud oluline muutus, inimeste hoiakud lõbumajade suhtes on muutunud kindlamateks ja selgemateks. 2003. aastal ei olnud lõbumajade suhtes selget hoiakut 22%-l meestel ja 28%-l naistel (vastasid küsimusele lõbumajade vajalikkusest „ei oska hinnata“).

2005. uuringu andmetel ei ole kindlat seisukohta lõbumajade suhtes veel vaid 13%-l meestel ja 11%-l naistel. Positiivseks saab pidada kindlate seisukohtade kujunemist hinnangutes lõbumajadesse. Olgu seisukohad lõbumajasid soosivad või eitavad, on siiski hea, et inimesed nende teemade üle on mõelnud ja olukorrast paremini aru saavad.

Kaks uurimust aastatel 2003 ja 2005 näitasid siiski, et Eesti täiskasvanud elanikkonna eelhäälestus prostitutsiooni suhtes on küllaltki salliv. Lõbumajadesse koondunud prostitutsiooni võetakse kui paratamatut kaasnähtust turumajandusele, kus ostetakse-müüakse kõike, sealjuures üsna varjamatult ka intiimteenuseid.

Eesti üliliberaalne turumajandus on kindlasti üks tegur, mis on häälestanud inimeste suhtumist lõbumajadesse soosivaks. Lõbumajandust käsitletakse pigem kui äritegevust, mitte prostituutide tervist ja nende isiksust kahjustava tegevusena.

Selle probleemi mõtestamiseks on kaks erinevat vaatenurka. Esmalt inimeste arusaam lõbumajade paratamatusest, kuna prostituutide järele on nõudlus. Seda arusaama aitab meedia kujundada kui sotsiaalselt olulist küsimust.

Mõned näited tüüpilisematest selgitustest, mis avalikkust mõjutavad, ehk siis käibivad tavaseisukohad prostitutsioonist: „Prostituut on maailma vanim elukutse. Selle elukutse esindajad on eksisteerinud kõikides ühiskondades, järelikut ei kao prostituudid kuhugi, neid on vaja ja prostituudid on paratamatus ka tänases Eestis“.

Või teine tüüpiline selgitus: „Osa mehi on oma loomult agressiivsemad, suuremate seksuaalvajadustega. Sellistele meestele on vajalikud lõbumajad ja prostituutide teenuse kasutamine. Tasuliste tüdrukute olemasolu aitab peresuhteid hoida, kuna meestel on võimalus bordellides oma agressiivsust välja elada ja nad on tänu sellele peresuhetes tasakaalukamad“.

Meie uurimus näitas, et müüt „prostitutsiooni kasulikkusest“ meestele on küllalt levinud. 54% täiskasvanud Eesti inimestest leiab, et „prostitutsioon aitab maandada meeste seksuaalseid pingeid ja stressi“. Meeste uskumus prostitutsiooni kasulikkusesse on mõistagi tugevam kui naistel. 63% meestest ja 46% naistest usub, et prostitutsioon aitab mehi paremini oma stressiga toime tulla (vt. tabel 8).

TABEL 9.

Küsimus: Kuivõrd Te nõustute järgmiste väidetega prostitutsiooni kohta Eestis?

%-s

	Naised		Mehed	
	Nõus	Ei ole nõus	Nõus	Ei ole nõus
Prostitutsiooni pealt teenivad paljud ärifirmad, näiteks turismifirmad, hotellid, taksojuhid, striptiisibaarid jt.	89	7	91	3
Prostitutsioon toob Eestisse seksituriste	80	9	84	8
Prostitutsioon võimaldab paljudele naistele tööd ja sissetulekut	59	34	68	28
Prostitutsioon aitab maandada meeste seksuaalseid pingeid ja stressi	46	37	63	27

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Ka on Eestis levinud müüt prostitutsiooni kasulikkusest naistele. 2/3 elanikkonnast leiab, et "prostitutsioon võimaldab paljudele naistele tööd ja sissetulekut". Ka seda müüti toetavad mehed rohkem kui naised. 68% meestest ja 59% naistest arvavad, et prostitutsioon aitab paljudel naistel majanduslikult hakkama saada.

Teine vaatenurk prostitutsioonile on seotud äritegevuse vabadusega. Eesti elanike suhtumine bordellidesse on liberaalne. Lõbumajade olemasolu tundub suurele osale inimestest ärilise paratamatusena. Inimesed mõistavad, et paljude erinevate ärirühmade huvi prostitutsiooni vahendamise (lõbumajade pidajad) ja vahendamisele kaasaaitamise (turismifirmad, taksojuhid) vastu on tähelepanuväärne. Prostitutsiooni käsitletakse kui tavalist äritegevust, mis on küll seotud riskidega, sest prostitutsiooni vahendamine on Eestis keelatud. Samas lõbumajade olemasolu ja võimalus prostituudi teenust näiteks hotellides tellida on nii tavaline ja üldiselt teada, et inimesed võtavad prostitutsiooniga seonduvat äri kui enesestmõistetavat turumajanduslikku vabadust.

Suhtumine prostitutsiooni kui pragmaatilisse äritegevusse nähtub inimeste hoiakutest. Uurimuse järgi arvab 90% täiskasvanud inimestest, et prostitutsiooni pealt teenivad paljud ärifirmad nagu turismifirmad, hotellid, taksojuhid jne. 82% inimestest on veendunud, et prostitutsioon toob Eestisse seksituriste (tabel 8). Naised ja mehed oma hoiakutes oluliselt ei erine. Seega, inimeste üldistes arusaamades on seksiäri Eestis paljudele huvirühmadele aktiivne äritegevus ja kasu teenimise mõttes oluline.

8. Bordellid naisklientidele kui seksiäri võimalik arengusuund

Et mõista kuivõrd loomulikuks ja enesestmõistetavaks inimesed prostitutsiooniga seonduvat äritegevust peavad, küsisime inimeste suhtumist lõbumajadesse, mis teenindaksid ka naisi. Täna Eestis selliseid lõbumajasid teadaolevalt ei ole, või vähemalt ei ole laiem avalikkus teadlik naisi teenindavate lõbumajade olemasolust. Selle küsimusega uurisime kaudselt, milline osa inimestest on mõttes valmis toetama, või pidama enesestmõistetavaks, seksiäri laiendamist senisega võrreldes.

TABEL 10.

KÜSIMUS: Mis Te arvate, kas Eestis peaksid olema lõbumajad ka naistele, kus naisi teenindavad meesprostituudid?

	Kõik vastajad	Naised	Mehed
Kindlasti peaksid olema	7	5	9
Võib-olla võiksid olla	28	26	30
Ei, seda pole vaja	46	55	36
Raske öelda	19	14	25
KOKKU:	100	100	100

%-s

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Küsitlus näitas, et veidi enam kui kolmandikul (35%) vastajatest on ootus lõbumajanduse laienemise suhtes. Meesvastajatest on positiivne hoiak 39%-l ja naisvastajatest 31%-l. Samas veerandil meestest puudub kindel seisukoht, kuidas suhtuda naisi teenindavatesse lõbumajadesse.

Naiste hinnangud ei sõltu oluliselt naiste rahvusest. Naiste teenindamiseks mõeldud lõbumajadesse suhtub positiivselt 31% eesti- ja 31% venekeelsetest naistest. Naistele mõeldud lõbumajasid taunivad venekeelsed naised eestlastest veidi enam. Vastu on 58% venekeelsetest naistest ja 54% eestlastest.

Kõrgharidusega naised on vabameelsemad ja arvavad teiste naistega võrreldes sagedamini, et naistele mõeldud lõbumajad on Eestis vajalikud (41% kõrgharidusega naistest pooldab naisi teenindavaid lõbumajasid ja 46% on vastu). Nii keskharidusega kui põhiharidusega naistest on pooldaval seisukohal 29% .

Naisvastajate vanus mõjutab nende hinnanguid naiste lõbumajadele. Kõige soosivamalt suhtuvad naiste lõbumajadesse nooremas keskeas, 30 - 39 aastased naised (42% suhtub positiivselt ja 48% on vastu). Järgneb noorte naiste, 20 - 29 aastaste grupp, kelledest naistele mõeldud lõbumajasid soosib 39% ja vastu on 46% vastajatest. Võrdlusena, üle 60 aastastest naistest suhtub naistele mõeldud lõbumajadesse pooldavalt 12% ja vastu on 75%.

Selgelt eristuvad ka abielus ja vabaabielus olevate naiste hinnangud. Abielunaistest peab lõbumajasid naistele vajalikuks 31% ja vastu on 61%. Vabaabielu naised on abielunaistest vabameelsemad, 46% suhtub naiste lõbumajadesse soosivalt ja 38% on vastu.

Meeste hinnangud naiste jaoks mõeldud lõbumajadele on mõnevõrra rahvusest sõltuvad. Eesti mehed on hinnangutes naiste lõbumajadele veidi tolerantsemad kui venekeelsed mehed. Eestlastest pooldab naiste lõbumajasid 40% ja vastu on 32% meestest. Venekeelsetest meestest pooldab naiste lõbumajasid 37% ja 40% on eitaval seisukohal.

Mehed vanuses 20 kuni 50 aastat on kõige liberaalsema suhtumisega, nende seas on naistele suunatud lõbumajade pooldajaid rohkem kui vastaseid.

Meeste haridustase nende suhtumist naistele mõeldud lõbumajadesse oluliselt ei mõjuta. Samasugust tendentsi kui naisvastajate seas, kus kõrgharidusega naiste hinnangud olid liberaalsemad, meeste seas ei olnud.

Meeste hinnangud naiste lõbumajadele ei sõltunud nende kooselu viisist oma partneriga. Abielus olevate meeste ja vabaabielu elavate meeste hinnangud ei eristunud, nagu naisvastajate puhul.

Olemasolevate lõbumajade veendunud pooldajad, ehk inimesed, kes vastasid küsimusele lõbumajade vajalikkusest Eestis, et lõbumajad on „kindlasti vajalikud“, peavad teistest vastajatest sagedamini oluliseks ka naiste teenindamiseks mõeldud lõbumajade olemasolu. See tendents on ühesugune nii mees- kui naisvastajate seas.

9. Prostituudiks saamise põhjused

TABEL 11.

Küsimus: Miks Teie arvates naistest saavad Eestis prostituudid?

Vastused skaalapunktile „Seda kindlasti“ (kõik vastajad %-s)

	Kõik vastajad	Sugu		Rahvus	
		Mees	Naine	Eestlane	Mitte-eestlane
Soov hästi teenida	47	45	48	48	44
Raske majanduslik olukord	44	42	45	48	37
Uimastisõltuvus	43	40	45	48	33
Vähesed elukogemused ja teadmised sellest, mida prostituudi elu endast tegelikult kujutab	35	32	37	38	28
Töötuks jäämine	34	33	34	37	27
Madal haridustase	30	28	31	35	19
Pettuse või jõu kasutamine värbajate poolt	30	27	32	33	22
Vähene konkurentsivõime tööturul, suutmatus leida tööd	24	23	25	27	17
Perekonna ja lähedaste toetuse puudumine	16	15	17	18	14

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Elanikkonna hinnangul on kolm peamist põhjust, miks naistest saavad prostituudid: soov hästi teenida, raske majanduslik olukord ja uimastisõltuvus. Neid tegureid hindab enam- vähem võrdselt peaaegu pool (43 - 47%) elanikest.

Teise tegurite rühma kuuluvad vähesed elukogemused ja teadmised sellest, mida prostituudi elu endast tegelikult kujutab, töötuks jäämine, madal haridustase ja pettuse või jõu kasutamine värbajate poolt. Neid tegureid peab olulisteks ca kolmandik elanikest. Oluliselt nõrgemaks hindavad inimesed selliste tegurite mõju, nagu vähene konkurentsivõime tööturul ja suutmatus leida tööd ning perekonna ja lähedaste toetuse puudumine.

Meeste ja naiste hinnangutes suuri erinevusi ei ole. Mõnevõrra vähem usuvad mehed, kui naised, et prostitutsioonilõksu langevad väheste elukogemustega naised, keda värbajad pettuse või jõuga prostituudiks kauplevad.

Suurel määral aga erinevad eestlaste ja mitte-eestlaste arusaamad. Mitteeestlased hindavad kõigi tegurite (välja arvatud soov hästi teenida) mõju märksa madalamalt kui eestlased. Eriti suured on erinevused uimastisõltuvuse ja madala haridustaseme rolli hindamisel.

Suhtumiste erinevusi võib täheldada ka Tallinna ja väiksemate maakohtade elanike vahel. Kui tallinlased arvavad sagedamini, et prostituudiks hakkavad naised valdavalt soovist hästi teenida, siis väiksemate maakohtade elanikud rõhutavad prostitutsiooni põhjustena üheaegselt nii majanduslikke põhjuseid, korraliku hariduse puudumist kui uimastisõltuvust. Maakohtade elanikud usuvad ka rohkem, kui tallinlased, värbajate poolset pettuse ja jõu kasutamist uute prostituutide otsimisel.

10. Prostituudi kuvandid

Meedia, ilukirjanduse, kino ja teiste allikate põhjal konstrueeritud kuvandites prostituutidest võib eristada viit tüüpilist rühma.⁷

1. **Krapsakas toimetuleja.** Prostitutsiooni käsitletakse neutraalse leivateenimisviisina. Raskest majanduslikus olukorras võib sellele tööle sattuda peaaegu iga naine ja üldjuhul tulevad naised selle tööga toime. Mõne aasta pärast saavad naised eriliste probleemideta “tavalise” elu juurde naasta, ehk koguni klientide hulgast kena abikaasa leida.
2. **Räpane lits** ja kõlblusetuse kehastus. Prostituute näidatakse loomult pahelistena, kes naudivad oma ilgeid tegusid. Seetõttu on prostituudina töötav naine otsekui vabatahtlikult astunud ühiskonna äärealale ja lahti öelnud peaaegu kõigist oma õigustest. Vägivalla, mida kupeldajad ja kliendid tema kallal toime panevad, on ta ära teeninud, tõenäoliselt seda lausa ise provotseerinud
3. **„Idatüdruk“ viletsusest.** Soomes töötades on ta pärit Venemaalt või Baltikumist, Eestis tegutsedes on ta Kirde-Eesti mitte-eestlane. Teda on lapsena halvasti koheldud, ta on vähese haridusega ja tõenäoliselt tarbib mingeid meelemürke. Oma elu suhtes üpris lootusetu, peamiseks ambitsiooniks on teenida raha. Temasse ei suhtuta kurjalt ja süüdistavalt, pigem haletsusega. Suhtujad on esile tõstnud suure distantsi “meie” ja “nende”, tavaliste inimeste ning muulastest lõbutüdrukute ja kriminaalide vahel. See muudab kergeks teemast mööda vaatamise ja uskumise, nagu oleks prostitutsioon midagi kauget, “korralike inimeste” probleemide hulka mittekuuluvat.

⁷ Üldistused tuginevad järgmistele allikatele : Anne-Maria Marttila, *Consuming Sex – Finnish Male Clients and Russian and Baltic Prostitution* 2003 (ette kantud koverentsil Gender and Power in the New Europe, the 5th European Feminist Research Conference, 20.-24. august 2003, Lundi Ülikool, Rootsi)

Iivi Masso, Soomlased seksioistu keelustamisest, käsikiri Eesti Avatud Ühiskonna Instituudis, 2006
Johanna Ross, Prostituudid ja kliendid, esseistlik uurimus, TLÜ, 2004

4. **Kliente raviv sotsiaaltöötaja.** Selle kuvandi abil põhjendatakse tihti prostitutsiooni vajalikkust ühiskonnas. Prostituutide klientideks on sagedasti tõreda ja tõrjuva abikaasa juurest põgenenud õnnetud ja kurnatud mehed, või siis invaliidid, kes pole võimelised seksuaalkontakte tavalisel teel looma. Nad otsivad lisaks seksile mõistmist ja ärakuulamist. Prostituut on sotsiaaltöötaja rollis, kes aitab stabiliseerida kliendi abielu, maandades meeste agressiivsust, mis omakorda ennetab meeste vägivaldsust teiste naiste suhtes.
5. **Kõrgklassi eskortneiu.** Kuvand prostituudist, kes töötab luksuslikus lõbumajas või on rikaste klientide tasuline armuke. On oma tööga väga rahul. Selle kuvandi kõrgklassi prostituudid on palju õnnelikumad kui „tavalistest tänavatüdrukutest“ prostituudid

Kuvandid prostituutidest on erinevad ja mitmekesised, sellele lisanduvad juhuslikud infokillud politseisaadetest, mistõttu hoiakuid kujundav foon on keeruliselt konstrueeritud ja kindlasti ka mõnevõrra eksitav. See on ka üks põhjus, miks hoiakud prostitutsiooni suhtes on mitmekesised ja vastuolulised. Positiivsed kuvandid kirjandusest ja õnneliku lõpuga (prostituutidele) filmidest põrkuvad reaalsusega, mida edastab meedia ja kus prostituutidega seostub HIV ja narkomaania.

11. Suhtumine prostitutsiooni osapooltesse

TABEL 12.

Küsimus: Kuidas suhtute elukutselistesse prostituutidesse Eestis, kes raha eest müüvad seksiteenuseid ja meestesse, kes külastavad lõbumaju?

	Suhtumine prostituutidesse		Suhtumine lõbumaja klientidesse	
	Naised	Mehed	Naised	Mehed
Mõistvalt	19	30	8	26
Ükskõikselt	21	31	38	46
Halvasti	56	35	51	23

%-s

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Arusaavat suhtumist prostitutsioonis osalejatesse on vähe. Rohkem on seda meestel, kelledest 30% on mõistvad prostituutide ja 26% nende klientide suhtes. Märksa vähem naistel, kelledest 19%-l jätkub sallivat suhtumist prostituutidesse ja vaid 8%-l meeste suhtes, kes külastavad lõbumaju. Rohkem kui pooled naised ja iga kolmas-neljas mees on prostitutsioonis osalejate suhtes häälestatud negatiivselt. Tervikuna domineerib naiste puhul halvustav, meeste puhul ükskõikne või mõistev suhtumine.

TABEL 13.

Küsimus: Kujutlege ette olukorda Ida-Virumaal, kus noor, lahutatud, lastega naine, kes pole suutnud pikemat aega leida tööd, otsustab hakata elatist teenima seksiteenuste müügiga. Milline on Teie hinnang tema käitumisele?

%-s

	Naised	Mehed
Suhtun mõistvalt, tema olukorras on see paratamatu	19	28
Ükskõikselt, mulle ei lähe see korda	12	18
Halvasti, ei kiida seda heaks	65	48

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Majanduslike raskuste tõttu prostituudiks hakanud naise käitumist ei kiida Eesti elanikkond heaks. Prostituudina elatise teenimist ei peeta Eestis normaalseks tegevuseks isegi siis, kui põhjuseks on tõeline hädaolukord. Inimesed ei suuda mõista naist kes pikaajalise töötuse ja majanduslike raskuste tõttu hakkab oma keha müüma. 2/3 naistest ja pooled meestest suhtuvad sellisesse naisesse halvasti. Mõistvalt suhtub vaid iga viies naine ja 28% meestest.

Negatiivset suhtumist esindavad sagedamini :

- Kõrgharidusega inimesed
- 60-astased ja vanemad eestlastest mehed.
- 60-astased vene naised, kelledest koguni 88% esindab hukkamõistvat arvamust

Mõistvat suhtumist esindavad sagedamini :

- Põhiharidusega inimesed
- 20-39 aastased vene naised
- 30-59 aastased vene mehed
- 50-59 aastased eesti mehed

TABEL 14.

Küsimus: Kuidas Te suhtute järgmistesse olukordadesse?

kõik vastajad %-s

	Mul pole midagi selle vastu	Mul on ükskõik	Parem mitte
Töötada lähikollektiivis koos endise prostituudiga	25	50	19
Töötada lähikollektiivis koos mehega, kes on lõbumaja püsiklient	22	55	19
Teie lapse või lapselapsega ühes klassis õpib prostituudi laps	28	38	24
Teie sõpruskonda kuuluvast naisest saab prostituut	9	21	63
Teie sõpruskonda kuuluvast mehest saab lõbumaja püsiklient	12	38	42

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Prostitutsiooni kaasatutest soovitakse hoiduda kaugemale. Prostituutide ja nende klientidega koostöötamise suhtes ollakse ettevaatlikud ja pigem passiivselt tõrjuvad kui avatud ja sallivad. Vaid iga neljas vastanu on valmis töötama nendega koos lähikollektiivis. Ligi pool naistest ja 2/3 meestest on ükskõiksel positsioonil. Ettevaatlikult ja pigem tõrjuvalt suhtutakse ka olukorda, kus prostituutide lapsed õpiksid ühes klassis vastajate lastega.

Vähene sallivus ja ükskõikne suhtumine kasvavad kiiresti üle aktiivseks tõrjumiseks kui sõpruskonda kuuluv naine hakkab prostituudiks. Aktiivselt on sellele vastu 2/3 naistest ja üle poole meestest. Ka tekitab suurt vastuseisu, kui sõpruskonda kuuluvast mehest saab lõbumaja püsiklient. Iga teine naine ja kolmas mees on aktiivselt tõrjuvad sellise käitumise suhtes.

Ülaltoodust võib järeldada, et kokkupuutumisest prostituutide ja nende klientidega püütakse hoiduda. Kuigi iga neljas eestimaalane on nõus nendega töötama ühes kollektiivis, on prostituudi või lõbumaja kliendi šanss luua sõprussidemeid äärmiselt vähene. Üheks põhjuseks tõrjumisele on ohud ja riskid, mis inimeste hinnangul prostitutsiooniga kaasnevad.

12. Koostöötamise valmidus riskirühmade esindajatega

TABEL 15.

Küsimus: Kuidas suhtute kui Teie lähikollektiivi tuleksid tööle?

%-s

	Eestlased		Mitte-eestlased	
	Poleks midagi selle vastu	Parem kui ei tuleks	Poleks midagi selle vastu	Parem kui ei tuleks
Liikumispuudega inimesed	64	11	49	26
Homoseksuaalsed inimesed	24	48	8	67
Endised prostituudid	18	51	10	62
HIV viiruse kandjad, AIDSi haiged	11	68	7	77
Endised vangid	8	75	9	69
Narkomaanid	3	88	2	93

Allikas: Rahvussuhete monitooring 2005⁸

⁸ Intervjuu meetodil küsitleti 1 000 inimest, vanuses 15 – 74. Küsitletutest oli naisi 540 ja mehi 460. Uuringu valim koostati juhumeetodil ning see oli esinduslik rahvastiku mudeli suhtes. Uuringu tulemusi saab interpreteerida kui Eestile iseloomulikke seoseid ja trende. Uuringu metoodika väljatöötamisel ja tulemuste analüüsimisel osales ka Eesti Avatud Ühiskonna Instituut

2005 aastal korraldatud rahvussuhete monitooringust selgub, et Eesti elanikkonna valmisolek töötada erinevate riskirühmade esindajatega ühes kollektiivis on vähene. Erandiks on suhtumine liikumispuudega invaliididesse, kelledega on valmis koostööks 2/3 eestlastest ja pooled mitte-eestlastest. Kõige tõrjutum riskirühm on narkomaanid, kellega on vaid 2 - 3% elanikkonnast nõus ühes töökollektiivis olema. Väga tõrjuvalt suhtutakse ka endistesse prostituutidesse, vaid 18% eestlastest ja 10% mitte-eestlastest suhtub positiivselt nendega koostöösse.

Käesoleva uurimuse ja rahvussuhete monitooringu tulemused näitavad üsnagi selgelt, et prostituudid on Eesti elanikkonna jaoks ohtlik ja väheturvaline riskirühm, kelledega püütakse hoida kindlat distantsi.

13. Seksiäri surve uute prostituutide ja klientide leidmiseks

TABEL 16.

KÜSIMUS: Keda Eestis ohustab prostitutsioon kõige enam?

Vastused skaalapunktile „Peamiselt neid“ %-s

	Sugu		Rahvus	
	Mees	Naine	Eestlane	Mitte-eestlane
Noori vene naisi	50	53	59	38
Töötuid naisi	42	42	40	45
Alaealiseid tüdrukuid	24	32	20	42
Noori eesti naisi	26	25	32	12
Mehi, kelledest võivad saada püsikliendid	11	13	15	7
Alaealiseid poisse	10	12	8	19

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Elanikkonna hinnangul on prostitutsiooni riskirühmaks number üks noored vene naised. Mitte-eestlased ise oma rahvuse esindajatest nii ei arva, nende arvates on peamiseid riskirühmi kaks: töötud naised ja alaealised tüdrukud.

Võrreldes eestlastega muretsevad mitte-eestlased rohkem alaealiste tüdrukute, aga ka poiste pärast, keda võidakse kaasata prostitutsiooni. Kui eestlastest peab vaid 8% noori poisse prostitutsiooni riskigrupiks, siis mitte-eestlaste hulgas on ohutunne kaks korda kõrgem (19%).

Tervikuna leitakse, et naiste ja alaealiste tüdrukute riskid sattuda seksiäri võrku on 3 - 5 korda suuremad kui alaealistel poistel ja meestel.

TABEL 17.**KÜSIMUS: Kas Teil on olnud viimase viie aasta jooksul olukordi, kus Teid on püütud meelitada osutama seksteenuseid?**

Vastused skaalapunktile „Jah“ %-s

Vanus	Eesti naised	Mitte-eesti naised
15 - 19	9	31
20 - 29	21	36
30 - 39	6	26
40 - 49	11	9
50 - 59	5	3
60 - 74	-	7

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

13% naistest on püütud viimase viie aasta jooksul meelitada osutama seksiteenuseid. 13% on absoluutarvuna 73 000 naist, kes on vanuses 15 - 74 aastat. Jagades selle arvu viiega, selgub, et keskmiselt püütakse aastas prostituudiks värvata ca 14 - 15 tuhat naist. Mitte-eestlastest naistele on värbajate surve 2 korda suurem kui eesti naistele. Eriti intensiivse värbajate surve all on 15 - 29 aastased vene naised, kellest igale kolmandale on tehtud ettepanek hakata prostituudiks. Eesti naistest on värbajate suurema surve all 20 - 29 aastased naised.

TABEL 18.**KÜSIMUS: Kas Teil on olnud olukordi, kus prostituudid või prostitutsiooni vahendajad on püüdnud Teid meelitada ostma seksiteenuseid?**

Vastused skaalapunktile „Vahetevahel+sageli“ %-s

Vanus	Eesti mehed	Mitte-eesti mehed
15 - 19	4	9
20 - 29	18	8
30 - 39	15	18
40 - 49	21	29
50 - 59	20	24
60 - 74	6	6

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Ka paljud mehed on intensiivse seksiäri surve all, 15% neist on püütud meelitada ostma seksiteenuseid. Mitte-eestlastest mehi on sagedamini püütud klientideks värvata kui eesti mehi. Aktiivsem on seksiteenuste pakkumine Tallinnas ja teistes suurtes linnades, kus igale viiendale mehele on tehtud ettepanekuid osta seksi. Maa-asulates elavatel meestel on analoogne kogemus 11%-l. Peamine vanuserühm, keda on püütud klientideks värvata on 40 - 59 aastased mehed. Harva tehakse ettepanekuid 15 - 19 aastastele ja üle 60-aastastele meestele.

Uurimus võimaldab järeldada, et naiste risk langeda seksiäri võrku on 4-5 korda suurem kui meestel.

14. Seksiostjad ja nende tegutsemismotiivid ⁹

Prostitutsioonist on viimastel aastatel hakatud Eestis üha rohkem rääkima. Kõik need arutlused on suuresti keskendunud prostitutsiooni ühele osapooltele – seksi müüjatele. Vähem on räägitud prostitutsiooniäri teistest osapooltest – kupeldajatest ja vahendajatest. Ning hoopis vähe on räägitud osapooltest, kellel ei oleks prostitutsiooni – klientidest.

Seksi ostjad on justkui varjud, kes mingil põhjusel jäävad enamasti tähelepanuta – avalikes diskussioonides neist reeglina ei räägita. Puuduvad ka sõnad, millega rääkida. Kui prostituutide tähistamiseks on suur hulk (eranditult negatiivse või eksitava alatooniga) sõnu (“lits”, “hoor”, “lõbutüdruk”, “linnuke” jne), siis ostjatest saame eesti keeles rääkida vaid majandusterminites – “klient”, “ostja”, “tarbija” jms.

Klientide kohta kasutatavad sõnad ei ole negatiivsed, vaid neutraalsed. Klient on anonüümne ja nähtamatu. Ainuke kliendi kuvand põhineb jäigale ja ühedimensioonilisele nägemusele meeste seksuaalsusest. Kuvand on bioloogiliselt deterministlik ja käsitleb meeste seksuaalseid ihasid kui muutumatuid ja suuri. Erinevad uurimused aga näitavad, et eelnevalt mainitud kuvand on liiga kitsalt piiritletud ega ole kooskõlas tegelikkusega.

Prostitutsiooninõudluse olemus

Nõudlust prostitutsiooni järele võib vaadelda kolmest aspektist:

1. Nõudluse **primaarne tasand** – mehed (ja mõnikord ka naised), kes ostavad naistelt, lastelt ja meestelt seksi. Ilma primaarse tasandi nõudluseta ei eksisteeriks prostitutsiooni.
2. Nõudluse **sekundaarne tasand** – siia kuuluvad seksitööstusest kasu saavad isikud (bordelliomanikud, vahendajad, taksojuhid, inimkaubitsejad, korrumpeerunud ametnikud jt), kes teenivad prostitutsioonist ning inimkaubandusest majanduslikku kasu. Nende ülesanne on pakkuda seksi osta soovivatele inimestele „kaupa“. Enamjaolt on tegemist rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse võrgustikesse kuuluvate inimestega.
3. Nõudluse **tertsiaarne tasand** – siia kuulub kultuur, mis normaliseerib prostitutsiooni ning inimkaubandust. Prostitutsiooni ja teiste seksiäri liikide presenteerimine ilustatud kujul meedias mõjutab inimeste hoiakuid, teadmisi ning arusaamu seksitööstuse suhtes. Väga sageli kujutatakse meedias prostitutsiooni n.-ö ohvriteta kuriteo või tavalise tööna, jättes kõrvale seksitööstuses esineva vägivalla ning prostituutide stigmatiseerimise ühiskonna poolt.¹⁰

⁹ Ülevaate: “Seksiostjad ja nende tegutsemismotiivid” on erinevate sotsioloogiliste uuringute põhjal koostanud Katri Eespere TLÜ Eesti Humanitaarinstituudist

¹⁰ Hughes (2004); lk. 2-3

Käesolevas ülevaates on vaatluse all eelkõige primaarne tasand – seksi ostvad inimesed. Prostitutsiooni nõudluse mõistmiseks peaks keskseks küsimuseks olema: mida prostituutidelt ostetakse? – ehk teisisõnu klientide motiivid ja tegutsemisajendid. Ülevaade tugineb erinevates riikides läbi viidud sotsioloogilistele uurimustele. Rohkem on keskendunud Põhjamaades läbi viidud uurimustele, kuna võrdlemisi sarnane kultuuriline kontekst võimaldab ehk paremat võrdlusmomenti eesti klientide potentsiaalsete motiividega.

Kes ostavad seksi?

Prostituutide kasutamine on peamiselt meeste praktika ning mõistmaks, miks mehed lähevad prostituutide juurde, tuleb analüüsida nii meeste seksuaalsust kui ka soosuhteid ühiskonnas. Nii seksuaalsus kui sotsiaalne sugu on konstrueeritud nähtused, mis ei ole muutumatud ega iseenesest mõistetavad. On üsna tõenäoline, et prostituudi teenuse ostmise tähendus tänapäeval ja näiteks sada aastat tagasi on oma olemuselt erinev nii ühiskondlikul kui ka individuaalsel tasandil. Tegevusel on ka erinevad tähendused erinevas kultuurikontekstis.¹¹

Olgu siinkohal lisamärkusena siiski mainitud, et läänemaailmas on juba alates 1960ndatest aastatest täheldatud arengut, mille käigus on seksi hakanud ostma ka naised. Enamasti toimub see kodust kaugemal ning ostjaks on heal majanduslikul järjel olev (valge) naine ning ostetavaks vaesest piirkonnast pärit (must) mees. Näiteks Barbadosel on naiste seksiturismist kujunenud omalaadne „majandusharu“, kus tarbijateks on jõukad Lääne naised ning mis oma olemuselt toimib sarnaselt „traditsioonilise“ prostitutsiooniga.¹²

On keeruline hinnata, kui palju mehi maailmas ostab seksi. Siiani läbi viidud uurimuste põhjal võib väita, et seksi ostvate meeste hulk erineb olulisel määral riigiti ja kultuuriti. Euroopas varieerub klientide määr näiteks 7% Suurbritannias kuni 39% Hispaanias.¹³ Põhjamaades on seksi ostvaid mehi keskmiselt 11 - 13%.¹⁴

Klientide motiivid.

Hannele Varsa viis 1985. aastal Soomes läbi 30 intervjuud meessoost kliendiga, et selgitada välja nende arusaamu ja kogemusi seoses prostitutsiooniga.¹⁵ Mehed, kes pidevalt kasutasid prostituute, nägid selles lihtsat võimalust rahuldada oma seksuaalseid vajadusi ilma igasuguste personaalsete kohustusteta. Osade meeste jaoks võrdsitas prostitutsioon rutiinset abielu. Mehed, kes ootasid prostituudilt suhet, olid sageli pettunud kliendid.

Sven-Axel Månssoni 1996. a läbi viidud uurimus väitis, et seksi ostavad pigem need mehed, kellel on palju sekspartnereid.¹⁶ Prostituutide teenuseid tarvitavatel meestel on sagedamini probleeme suhete hoidmisega vastassugupoolega – nende hulgas oli rohkem lahtusi ja lõhutud kooselusid. Månsson jagab kliendid sõltuvalt nende motivatsioonist kahte suure gruppi:

¹¹ Månsson (2001); lk. 139

¹² Phillips (2005)

¹³ Hughes (2004); lk. 6

¹⁴ Månsson (2004)

¹⁵ Varsa (1986)

¹⁶ Månsson (1998); lk. 240

1. mehed, kes elavad vähem või rohkem regulaarsetes suhetes naistega, kuid otsivad midagi enamasti ("Ma ostan seda, mida ma tahan");
2. mehed, kes ei ela suhetes ja/või kes arvavad, et neil on tõsiseid raskusi naistega kontakti loomisel ("Aga ei ole ju teistsuguseid naisi").

Uurimusest selgus, et väga vähesed mehed mainisid seksivajadust prostituudi juurde minemise põhjusena. Seega võib öelda, et emotsionaalsed tähendused ja seosed, mille mehed loovad tasulise seksi kohta, on motivaatorina märksa olulisemad kui mehe soov seksuaalse kogemuse järele.¹⁷

Klientidel on sageli fantaasia, et nad saavad prostituudiga harrastada mingit "erilist seksi", mida mitteprostituudist naistega saab harva või ei saa üldse. Olgu kommentaarina mainitud, et tegemist on äärmiselt subjektiivse arvamusega, kuivõrd suur osa kliente peab näiteks oraalseksi tegevuseks, mida saab üksnes prostituudilt. Paljude klientide jaoks on "hoora" kujund erutav.

Samal ajal, kui meeste fantaasiad prostitutsioonist hõlmavad soovi kohtuda seksuaalselt kogenud naistega, soovivad nad endale võtta märksa passiivsema rolli kui oma tavapärastes seksuaalsuhetes. Mees seega n.-ö ostab endale õiguse olla passiivne ja saada võrgutatud seksuaalselt agressiivse "hoora" poolt.¹⁸

Mehed loobuvad oma sotsiaalselt konstrueeritud võimupositsioonist ja võtavad rolli, mis võimaldab neil lõdvendada kontrolli ning eirata seksuaalse soorituse nõudeid. Klient kasutab oma võimu selleks, et luua situatsioon, kus traditsioonilised soorollid on pööratud peapeale.¹⁹

Teine suur motiivide grupp hõlmab kontaktloomise probleemide ning üksinduse temaatikat. Need motiivid iseloomustavad meeste gruppi, kellel ei ole regulaarseid suhteid naistega, ning kes ise hindavad oma võimalusi kontaktide loomisel väikeseks.

Sotsioloog **Jari Kuosmanen** jt uurisid seksi ostjaid Rootsis.²⁰ Uurimuse põhjal jagati kliendid viieks grupiks:

1. superkliendid (allkonsumenterna)

Superkliendid on lisaks tasulisele seksile ka suur hulk n.-ö tasuta suhteid. Prostituutide teenuse tarbimine on kujunenud pigem osaks elustiiliks, mida nähakse samasuguse teenuse ostmisena, kui näiteks juuksuris käimine.

2. läheduse vältijad (relationsundvikarna)

Läheduse vältijatel ei ole lähedasi suhteid, kuna nende soov on vältida tundeid ja lähedust naistega. Seetõttu eelistavad nad tarbida tasulisi seksuaalteenuseid, kuna need ei tekita mingeid edaspidiseid kohustusi ega seo emotsionaalselt.

¹⁷ Månsson (2001); lk. 140

¹⁸ ibid.; lk. 141

¹⁹ ibid.; lk. 142

²⁰ Sandell, Pettersson, Larsson, Kuosmanen (1996)

3. täiendajad (kompleteringsköparna)

Täiendajate peamiseks motiiviks prostituutide teenuse tarbimisel on soov rikastada ja täiendada oma seksuaalelu. Täiendajatel on tavaliselt püsisuhe (nt abikaasa), mida nad enda sõnul kõrgelt hindavad, ent soovivad lihtsalt seksuaalellu värskendust tuua. Tasulise seksi tarbimine on nende arvates ohutum ja ausam kui armukese soetamine. Prostituudilt seksi ostmist ei liigita nad lähisuhtepartneri petmiseks.

4. läheduse igatsejad (relationssökarna)

Läheduse igatsejad on väga madala enesehinnanguga ning sellest tulenevalt on neil raskusi naistele lähenemisega. Prostituudilt ostavad nad pigem lähedusetunnet kui seksi. Mõned neist isegi sooviksid abielluda prostituudiga. Lähisuhte tekkimine välistab nende jaoks prostituudi teenuse tarbimise. Neid iseloomustavad väga romantilised ja ebarealistlikud arusaamad abielust.

5. kõrvaleheidetud (refuserade)

Kõrvaleheidetud on samuti madala enesehinnanguga, kuid nendel puuduvad ka igasugused varasemad seksuaalkogemused peale prostitutsiooni. Sageli on nad arvamusel, et ükski naine ei tahakski nendega suhelda ilma, et nad selle eest raha maksaks. Prostituutide teenuste tarbimine on nende jaoks justkui reaalsusega leppimine – loobumine oma unistusest seksida “tavaliste” naistega.

Sarnaselt Jari Kuosmaneni jt on prostituutide kliendid lähtuvalt nende motivatsioonist liigitanud gruppidesse ka ameerika uurijad **Sawyer, Metz, Hinds ja Brucker**. Nende uurimuse põhjal jagunevad kliendid nelja gruppi:

1. negatiivne kompulsivne tüüp

Siia gruppi kuuluvad mehed, kes ütlevad, et ei naudi seksi prostituutidega, kuid tarbivad tasulist seksi sellest hoolimata.

2. positiivne kompulsivne tüüp

Siia gruppi kuuluvad mehed ütlevad, et naudivad seksi prostituutidega, kuid on üritanud seksi ostmist lõpetada.

3. positiivne aktsepteeriv tüüp

Siia gruppi kuuluvad mehed, kes ütlevad, et naudivad seksi prostituutidega, ei ole üritanudki tasulise seksi tarbimist lõpetada ja toetavad prostitutsiooni legaliseerimist.

4. sotsiaalselt ebaadekvaatne tüüp

Sellesse gruppi kuuluvaid mehi iseloomustab häbelikkus, sotsiaalne ebamugavus ning introvertsus.²¹

Anne-Maria Marttila doktoritöö keskendub sellele, kuidas meessoost soome prostitutsioonikliendid konstrueerivad ja identifitseerivad ennast kui soolisi, seksuaalseid ja etnilisi subjekte.²² Marttila väidab, et kliendid ei ole homogeenne grupp, vaid nende hulka kuulub erinevatest sotsiaalsetest klassidest, erinevas

²¹ Sawyer, Metz, Hinds, Brucker (2001-2002)

²² Marttila (2004)

vanuses, erineva haridusliku taustaga mehi. Enamik on abielus ja umbes poolel on lapsed.

Prostitutsioon tervikuna on justkui etniline ruum, kus miljonid lääne seksituristid reisivad sihiga kohtuda "eksootiliste" naistega. Paljude klientide jaoks on tasuline seks väljapääs reaalsusest, mis on täis igapäevaseid rolle ja kohustusi. Prostitutsiooni võib näha ka kui ruumi, kus maskuliinsuse hegemoonia endiselt võidutseb ning kus soolisest võrdõiguslikkusest pole midagi kuulnud. Soome prostitutsioonikliendid kirjeldavad Venemaad kui seksiparadiisi ja peavad Balti- ja Venemaa prostituute "seksuaalsemateks, naiselikumateks ning oskuslikumateks".

Uued tehnoloogiad on muutnud seksi ostmise märksa lihtsamaks ning samas ka varjatumaks ja kontrollimatuks. Kliendid saavad interneti vahendusel luua kontakte, vahetada kogemusi, elada välja oma fantaasiaid. Piltlikult öeldes ei pea virtuaalsed seksituristid kodust lahkumagi selleks, et oma ihasid rahuldada.

Klientide internetifoorumid võimaldavad neil luua sotsiaalseid sidemeid ja omalaadse kollektiivse identiteedi. Foorumid on keskkond, kus traditsioonilise mehelikkuse ülemvõim õitseb. Klientide vajadused on sotsiaalselt konstrueeritud, maskuliinset seksuaalsust esitletakse kui kontrollimatut ja instinktiivset, mis vajab vältimatut rahuldamist. Selline "biologism" on väga omane ka soome prostitutsiooniklientidele.

Klientide jaoks on tasuline seks teenus, ostmine on tarbimise akt. Seksi ostmist kirjeldavad kliendid väga erinevalt – alates lõdvestumise võimalusest ja lõpetades võimutunde toitmisega. Kliendid ei osta enda sõnul mitte teise inimese keha, vaid teenust, mida pakub müüja – prostituut.²³

15. Seksiostja Eestis

TABEL 19.

Küsimus: Kas Te olete külastanud lõbumaju või ostnud seksteenuseid?

mehed %-s

	Eestis		Välismaal	
	2003	2005	2003	2005
Jah, vähemalt mõni kord aastas	2	2	-	1
Jah, mõned korrad elu jooksul	8	10	3	3
Ei, mitte kunagi	89	87	97	94

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2003 ja 2005

Eesti meestest on ostnud seksteenuseid 13%. 2003 aastal oli seksteenuseid ostnud meeste osakaal praktiliselt sama - 12%. Regulaarset klientuuri, kes

²³ Marttila (2003)

vähemalt mõned korrad aastas bordelle külastab, on vaid 2%. Välismaal on bordelle külastanud 4% Eesti meestest.

Iga teine klient on ostnud seksteenuseid 1 - 2 korda elus. Suuremate kogemustega klientuur, kes on seksiteenuseid ostnud vähemalt 10 korda, moodustab vaid kümnendiku. Keskmiselt on üks mees külastanud lõbumaju 2,9 korda.

Sarnane tase on ka Põhjamaades (Soome, Rootsi, Norra), kus meeste osakaal, kes oma elu jooksul on käinud lõbumajades, moodustab 10 - 13%.

Seksiostja portree.

Võib välja tuua järgmised spetsiifilised tunnused seksioostjate klientuuri kohta.

Rahvus

Seksiostjate struktuur vastab Eesti rahvuslikule koosseisule. 2/3 moodustavad eesti mehed ja kolmandiku mitte-eesti mehed.

Vanus

TABEL 20.

Seksiostjate osakaal %-s

	Kõik mehed	Eesti mehed	Mitte-eesti mehed
20 - 29	23	27	17
30 - 39	23	18	33
40 - 49	26	22	33
50 - 59	16	20	9
60 - 74	12	13	8
KOKKU:	100	100	100

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Kuigi klientuuri hulgas on mehi igas vanuserühmas, on põhiklientuur 20 - 49 aastased mehed, kes moodustavad $\frac{3}{4}$ klientidest. Eesti meestest on seksioostjaid kõige enam 20 - 29 aastaste seas, mitte-eesti meestest 30 - 49 aastaste seas.

Haridustase

TABEL 21.

Seksiostjate osakaal %-s

Põhiharidus	34
Kesk või keskeriharidus	55
Kõrgem haridus	11
KOKKU:	100

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Kõige sagedamini ostab seksiteenuseid kesk või keskeriharidusega mees. Iga kolmas seksioostja on põhiharidusega. Kõrgharidusega meestest kasutab prostituudi teenuseid vaid iga kümnes.

Perekonnaseis

TABEL 22.

Seksiostjate osakaal %-s

Abielus	44
Vabaabielus	24
Üksik	13
Lahutatud	13
Omab kindlat partnerit	5
Lesk	1
KOKKU:	100

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Põhiosa klientuurist (68%) on abielus või vabaabielus olevad mehed. Vaid Iga neljas klient (26%) on üksik või lahutatud mees.

Suhtumine lõbumajadesse. Kolm korda enam kui mehed keskmiselt peab klient vajalikuks lõbumajade olemasolu. Iseloomulik on suur huvi ka muude seksitoodete, -teenuste vastu;

Suhtumine prostitutsiooni legaliseerimisse on pooldavam kui meestel keskmiselt. Bordellides käijad pooldavad vähem kui mehed keskmiselt karistuse rakendamist prostituutide või klientide suhtes.

16. Eesti valikud: kas legaliseerida bordellid või karistada asjaosalisi

Seadsime uurimuses vastajad põhimõtteliste valikute ette, inimesed pidid hindama, kuidas tuleks nende arvates Eestis prostitutsiooni reguleerida. Esmalt pidi vastaja tegema valiku, kas prostitutsiooni tuleks seaduslikult lubada (legaliseerida) või vastupidi, prostitutsioon tuleks keelustada.

Meeste hoiakud lõbumajade suhtes on selgemalt määratletud kui naiste seisukohad. 2003. aastal arvasid ligi pooled täiskasvanud meestest (48%), et prostitutsioon tuleks Eestis legaliseerida. 2005. aastaks oli prostitutsiooni seadustada soovivate meeste osatähtsus langenud 41%-ni. 2003. aastal arvas iga neljas mees (23%), et prostitutsioon tuleks keelustada. 2005. aastal pidas prostitutsiooni keelustamist oluliseks juba 36% täiskasvanud meestest. Veerand meestest ei omanud kindlat seisukohta prostitutsiooni lubamise või keelustamise suhtes.

Naiste arusaamad prostitutsiooni legaliseerimisest või keelustamisest on kahe aastaga veelgi olulisemalt muutunud kui meeste hoiakud. 2003. aastal jaotusid naisvastajad kolme võrdsesse rühma. Kolmandik naistest legaliseeriks

prostitutsiooni, järgmine kolmandik keelustaks ja viimane kolmandik ei oma kindlat seisukohta prostitutsiooni reguleerimiseks. 2005. aasta uuringu andmetel arvas 30% naistest, et prostitutsiooni peaks seaduslikult lubama, 50% naistest peab oluliseks prostitutsioon keelustada (2003. aastal 34%) ja 20% naistest ei oma kindlat seisukohta prostitutsiooni seadustamise või keelustamise suhtes (2003. aastal 32%).

Prostitutsiooni keelustamine: keda karistada?

Prostitutsiooni keelustamiseks on põhimõtteliselt võimalik kasutada kolme erinevat regulatsiooni selles suhtes, mida tuleks kriminaliseerida, ehk keda peaks seaduslikult karistama. Kõige sobivamaks viisiks peavad inimesed prostitutsiooni vahendajate (lõbumajade pidajate) karistamist, seega Eestis praegu seadustatud varianti (vt. tabel 23). Tegelik politsei- ja kohtupraktika on näidanud, et prostitutsiooni vahendamise karistamine on keeruline ja seadus on vähe tulemuslik ehk teisiti öeldes, seadusel puudub sotsiaalne tõhusus. Seega on prostitutsiooni vahendamise kriminaliseerimine Eesti tegelikus praktikas suhteliselt ebaõnnestunud regulatsioon.

TABEL 23.

Hinnangud prostitutsiooni seaduslikele regulatsioonidele.

%-s

	Keskmine hinnang		Naiste hinnang		Meeste hinnang	
	2005	2003	2005	2003	2005	2003
Karistada tuleks lõbumajade pidajaid						
- jah	82	60	89	63	74	56
- ei	10	16	6	11	15	21
- ei tea	8	24	5	26	11	23
Karistada tuleks prostituute, kes oma keha müüvad						
- jah	55	39	63	46	47	31
- ei	29	32	23	24	36	42
- ei tea	16	29	14	30	17	27
Karistada tuleks mehi, kes prostituudi teenuseid ostavad						
- jah	46	32	55	38	35	26
- ei	40	39	32	29	50	50
- ei tea	14	29	13	33	15	24
Prostitutsiooni ja lõbumaju tuleks seaduslikult lubada						
- jah	35	40	30	34	41	48
- ei	44	29	50	34	36	23
- ei tea	21	31	20	32	23	29

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2003 ja 2005

Täenduselt teisel kohal on vastajate jaoks prostituutide, teenuse müüjate karistamine. Eriti agressiivsete ja süüdistavate hoiakutega prostituutide suhtes on naisvastajad. Seega on naiste seas küllaltki levinud hoiak, et prostitutsiooni puhul on oluline „kurja juur“ prostituudid, ehk teenuse pakkujad ise.

Põhjamaade eelistatuid variant, mis on Rootsis seadustatud ja mida Soome kavandab, karistada prostitutsiooniteenuse ostjat, meest, on Eesti inimese jaoks täna kõige arusaamatum ja vähemsoositud variant.

Oluliseks muutuseks viimase kahe aasta jooksul on hoiakute karmistumine seksiäri suhtes. Üha enam inimesi peab vajalikuks seksiäri asjaosalisi karistada. Karistamist peavad üha olulisemaks nii naised kui mehed.

Võib prognoosida, et kui Eesti tahab Rootsi eeskujul lähitulevikus seadustada prostitutsiooniteenuse ostja karistamist, osutub see keeruliseks. Põhjusena näeme ennekõike eesti inimeste nõrka eelhäälestust käsitleda prostituuti seksiäri ohvrina.

17. Hinnangud karistustele narkoäri ja prostitutsiooni vahendamise eest

Oluline on analüüsida ja mõista millise tähendusega on prostitutsiooni vahendamisega seonduv kuritegevus eesti elanikele, laiale avalikkusele. Prostitutsiooni vahendamine on tähelepanuväärne just seetõttu, et hetkel on see tegevus Eestis kriminaliseeritud. Analüütilise pildi prostitutsiooniga seonduva kuritegevuse ohtlikkusest saame kui võrdleme vastajate hinnanguid teistele kuriteo liikidele.

Mõistagi ei ole vastajad täpselt kursis karistuste üksikasjadega ja erinevate kuritegevuste eest määratavate karistustega. Inimeste hinnangud karistustele (vastajate suhtumine karistustesse: „liialt leebed“, „liialt karmid“ või „õiglased“) näitavad kaudselt kui oluliseks ja ühiskonnaohtlikuks peavad vastajad erinevaid kuritegevuse liike. Kui inimesed peavad karistusi liialt leebeteks, näitab see, et soovitakse senisest karmimaid karistusi, ehk seda kuriteoliiki peetakse ühiskonnale väga ohtlikuks (vt tabel 24).

TABEL 24.

Hinnangud karistustele. Kas praegused karistused tunduvad inimestele „liialt leebed“, „liialt karmid“ või „õiglased“?

%-s

	Karistused on ...		
	... liialt leebed	... õiglased	... liialt karmid
Narkootikumide vahendamise, müügi eest	68	19	2
Vägistamise eest	66	19	1
Narkootikumide ostmise, tarbimise eest	56	25	4
Prostitutsiooni vahendamise, lõbumajade pidamise eest	55	17	2
Altkäemaksude võtmise eest	52	26	3
Joobes auto juhtimise eest	48	36	7
Liiklusõnnetuse põhjustamise eest	38	40	5
Varguste eest, millega ei kaasne kallaletungi inimesele	38	37	7

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Uurimus näitas selgelt, et kõige olulisemaks ja ühiskonda ohustavaks peavad inimesed narkootikumide vahendamise ja ostmisega seotud kuritegevust. Narkootikumide vahendamisega samaväärselt ohtlikuks peavad vastajad ka otsest naistevastast vägivalda ehk vägistamist.

Oluline sõnum on, et prostitutsiooni vahendamist peavad inimesed märksa rängemaks kuriteoks kui vargust, liiklusõnnetuse põhjustamist või joobes auto juhtimist. See näitab, et prostitutsiooniga seonduvat kuritegevust (kriminaliseeritud on Eestis prostitutsiooni vahendamine) hindavad inimesed ühiskonnale küllalt ohtlikuks. Inimestel on kaastundele ja hirmule orienteeritud eelhäälestus, mis võimaldab mõista abinõusid ja karistuste karmistamist prostitutsiooniäri suhtes. Peame eelkõige silmas Eesti võimalikku initsiatiivi prostitutsiooniteenuse ostu kriminaliseerimiseks.

18. Eesti inimeste reageeringud Eesti kui seksiriigi mainele

Uurimus näitas, et suhtumine prostitutsiooni ja lõbumajadesse on Eestis täna liberaalne, pigem soosiv ja toetav kui kriitiline ja keelav. Kui aga inimestele esitatavates küsimustes seada kaalumiseks Eesti riigi maine või seksiäri majanduslik tulusus, siis on selgelt näha, et seksiriigi mainet oma riigile inimesed kindlasti ei taha.

TABEL 25.

Küsimus: Mõnedes riikides, nagu Soomes ja Inglismaal, reklaamitakse Eestit kui seksiriiki, kus on odavad prostituudid. Kuidas Teie suhtute sellesse, et Eestil on seksriigi maine? Teie ees on kaks väidet. Kumma väitega Te olete rohkem nõus?

- A. Ühed arvavad, et see on hea, et Eestil on seksriigi maine, sest see toob Eestisse turiste ja on kasulik Eesti majandusele**
B. Teised on arvamusel, et Eesti reklaamimine seksiriigina põhjustab korvamatut kahju Eesti riigi mainele

		%-s	
	Keskmine hinnang	Naised	Mehed
Nõus väitega A	12	9	15
Nõus väitega B	75	80	68
Raske öelda	13	11	17
KOKKU:	100	100	100

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

¾ täiskasvanud elanikest on seisukohal, et Eesti reklaamimine odava seksiriigina on riigi mainele kahjulik. Eriti hellad on selles küsimuses naisvastajad. 80% naistest on seisukohal, et seksriigi maine toob Eestile korvamatut kahju.

Uurimus näitas, et Eesti riigi maine võimalik kahjustumine on väga tõsine ohusignaal, mis paneb inimesi kahtlema prostitutsiooniga seonduva äritegevuse kasulikkuses ja mõistlikkuses. Et üha laienev seksiäri võib Eesti riigi mainet kahjustada, hirmutab kõiki sotsiaalseid gruppe, noori ja vanu, linna ja maainimesi, kõrgepalgalisi ja väiksema tuluga inimesi. Venekeelne elanikkond on selles küsimuses eestlastega ühel meelel, ka Eestimaa venelased tunnevad hirmu Eesti maine pärast üha laienevas seksiäris.

19. Ootused Eesti riigile seksiäri ohjeldamisel

Kõige levinum arusaamine prostitutsioonist Eestis on hetkel selline, mis soosib prostitutsiooni, kuid peab oluliseks riigi kontrolli seksiäri üle. Sellist lahendust peab õigeks 47% täiskasvanud elanikest, 41% naistest ja 53% meestest. Kindlasti ei saa elanike hoiakuid riigi kontrolli suhtes seletada taoliselt, et inimesed peavad oluliseks riigi osalemist prostitutsiooniäris. Vastajad ootavad, et riik kontrolliks selliste firmade äritegevust, mis on prostitutsiooniga seotud.

TABEL 26.**Küsimus: Kas Eesti riik peaks midagi ette võtma, et prostitutsiooni ohjeldada?**

	%-s		
	Kõik vastajad	Naised	Mehed
Riik ei peaks prostitutsiooni sekkuma, sest seksturistid on kasulikud	3	2	3
Riik võiks prostitutsiooni lubada, kuid hoidma seda range riikliku kontrolli all	47	41	53
Riik peaks prostitutsiooni otsustavalt ära lõpetama (likvideerima)	30	38	21
Mul on ükskõik	12	11	15
Raske öelda	8	8	8
KOKKU:	100	100	100

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Esmalt näitab selline hoiak, et kui inimesed mõtlevad prostitutsiooni tähendusele Eestis, siis seondub prostitutsioon inimestele pigem pehmete väärtustega ja positiivse suhtumisega. Prostitutsioon on inimeste arvates täna pigem vajalik kui mittevajalik ja prostitutsiooni tuleb pigem „kaitsta“ riigipoolse aktiivse kontrolliga.

Prostitutsiooniga seonduv kogemus on uurimuse andmetel vaid väikesel osal täiskasvanud meestest. 2% meestest on lõbumajade püsikliendid ja lisaks neile on 10% meestest elu jooksul vähemalt korra olnud mõnes Eesti lõbumajas. Viimaseid võib nimetada ka „uudishimulikeks“ klientideks, kes ei ole lõbumajade püsiklientideks, kuid on pidanud vajalikuks lõbumajade teenust isiklikult kogeda. Seega enamik vastajatest on kujundanud oma hoiakud prostitutsiooni suhtes meedia, ilukirjanduse, filmide jt. kaudsete allikate ehk vahendatud kogemuste põhjal.

Teiseks võib inimeste ootusi, et riik küll lubaks prostitutsiooni, kuid samal ajal kontrolliks seksiäri, käsitleda kui ebareaalseid arusaamu seksiärist ja selle võimalikest tagajärgedest.

Eesti seaduste järgi on prostitutsiooni vahendamine keelatud ja karistatav. Seega ligi poolte täiskasvanud vastajate arusaamad, et seksiärile tuleks anda roheline tee, on seadustega vastuolus. Teiste sõnadega, ligi pool Eesti elanikkonnast justkui soosiks seadusevastast äritegevust. Järeldus on mõistagi nonsens, kuid näitab, et meedia ja erinevate kunstiliikide loodud kuvandid prostitutsioonist, lõbumajadest ja prostituutidest mõjutavad inimeste hoiakuid pigem positiivselt kui negatiivselt.

Samas selgus uuringust, et elanikel on ka tähelepanuväärselt kõrge hirmu foon prostitutsiooniga kaasnevate ohuallikate, aiosi ja suguhaiguste leviku, narkomaania, kuritegevuse ning alkoholismi suhtes (vt. täpsemalt osas 5).

Kavandades muudatusi prostitutsiooni reguleerivas seadusandluses ja seades eesmärgiks prostituutide naasmise legaalsele tööturule, on erakordselt oluline analüüsida tasakaalustatult ja tegelikkusele tuginedes prostitutsiooniga seonduvat Eestis. Samavõrd oluline on meedia vahendusel tutvustada prostitutsiooniga seonduvaid regulatsioone meie naaberriikides, Soomes ja Rootsis, samuti Lätis, kes on valinud poliitilise otsusega Eestist erineva tee prostitutsiooni reguleerimiseks.

20. Milline võiks olla riigipoolne abi prostitutsiooni kaasatud naistele seksiarist väljumisel

TABEL 27.

Küsimus: Endised prostituudid on sageli raskes seisundis: töötud, kahjustatud tervise ja neil pole elukohta. Omal jõul olukorrast välja tulek ei pruugi kõigil neist õnnestuda. Kas Teie arvates peaks endiseid prostituute teiste töötutega võrreldes eelisjärjekorras aitama ja toetama?

	Kõik vastajad %-s
Endiseid prostituute tuleks aidata rohkem kui teisi töötuid	5
Tuleks kohelda võrdselt teiste töötutega	62
Tuleks aidata vähem kui teisi töötuid	9
Endiseid prostituute ei tuleks üldse aidata	12
Raske öelda	12
KOKKU:	100

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

$\frac{3}{4}$ Eesti elanikest on valmis endiseid prostituute aitama. Abistamisega ei ole nõus vaid 12% vastajatest. Samas ei olda valmis selleks, et endiseid prostituute kohelda eelistatult kui teisi töötuid. Valdav osa vastajatest (62%) pooldab nende võrdset kohtlemist teiste töötutega.

Selgitasime, milliseid prostituutide abistamisvorme ja teenuseid elanikkond pooldab rohkem, milliseid vähem. Abinõud võib elanike hinnangute alusel jaotada kolme rühma:

TABEL 28.

Küsimus: Kui Teie arvates tuleks endiseid prostituute aidata, siis milliseid teenuseid peaks riik neile pakkuma?

I Esmatähtsad, pooldab üle poole vastanutest:

Vastused skaalapunktile „Seda kindlasti“ (kõik vastajad %-s)

HIV-i/ AIDS-i ravi	65
Narkomaania ravi	60
Alkoholismi ravi	54
Psühholoogide konsultatsioonid.	52

II Olulised, pooldab kolmandik kuni pool vastanutest:

Vastused skaalapunktile „Seda kindlasti“ (kõik vastajad %-s)

Abi ja toetus laste kasvatamisel	49
Abi töökoha leidmisel	40
Toetus ja abi edasi õppimiseks ja elukutse omandamiseks	38

III Vähemolulised, pooldab neljandik vastanutest:

Vastused skaalapunktile „Seda kindlasti“ (kõik vastajad %-s)

Varjupaiga võimaldamine	25
Ajutise elamispinna võimaldamine	24

Allikas : Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, 2005

Üle poole vastanutest leiab, et riik peaks endistele prostituutidele eeskätt osutama HIV-i/ AIDS-i, narkomaania ja alkoholismi ravi. Need on ohud, mis pingestavad kogu elanikkonda. Prostituute peetakse paljuski ohtlike nakkuste kandjateks ja seetõttu on mõistetav, et eeskätt toetatakse piiripanekut põhiohtudele. On üllatav, et üle poole elanikkonnast toetab ka psühholoogide konsultatsioone Mõnevõrra vähesemal määral pooldatakse, et prostituute võiks aidata töökoha leidmisel, edasi õppimisel ja elukutse omandamisel. Kõige vähem toetust leiab ajutise elamispaiga või siis varjupaiga võimaldamine.

Kasutatud kirjandus:

Hughes, Donna M. (2004): Best Practices to Address the Demand Side of Sex Trafficking. University of Rhode Island, Rhode Island

Jyrkinen, Marjut ja Keeler, Laura (1999): Seksiostjad – kes nad on? Tõlge soome keelest 2006. EV Sotsiaalministeerium, Tallinn

Kase, Helve (2004): Prostitutsioon Eestis Euroopa kontekstis. Eesti sotsiaalteaduste aastakonverents IV. Ettekannete ja teeside kogumik, Tallinn

Månsson, Sven-Axel (1998): Commercial Sexuality raamatus B. Lewin (ed), Sex in Sweden: On the Swedish Sexual Life. The National Institute of Public Health, Stockholm

Månsson, Sven-Axel (1995): International Prostitution and Traffic in Persons in Relation to Costs and Benefits of Europeanization, kogumikust Changing Faces of Prostitution: Conference Book (Jyrkinen, M. toim), Unioni – the League of Finnish Feminists

Månsson, Sven-Axel (2001): Men's Practices in Prostitution: The Case of Sweden raamatus B. Pease & K. Pringle (eds), A Man's World? Changing Men's Practices in a Globalized World, Zed Books, London

Månsson, Sven-Axel (2004): Men's Practices in Prostitution and Their Implications for Social Work kogumikus S-A. Månsson, C. Proveyer (eds), Social Work in Cuba and Sweden: Achievements and Prospects. Department of Social Work, Göteborg University and Department of Sociology, University of Havana

Marttila, Anne-Maria (2003): Consuming Sex – Finnish Male Clients and Russian and Baltic Prostitution. Ettekanne konverentsil "Gender and Power in the New Europe". 20-24.08.2003. a, Lundi ülikool, Rootsi

Marttila, Anne-Maria (2004): Spaces of Prostitution: Ethnographic Study on Male Clients of Prostitution. Ettekanne seminaril "Localities in Turmoil? New Methodological Perspectives on the Concepts of Europe". 22.-23.09.2004. a, Turu ülikool, Soome

Pettai, Iris ja Kase, Helve (2002): Prostitutsioon ja naistega kauplemine kui lahendamata probleem Eestis. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, Tallinn

Pettai, Iris, Proos, Ivi ja Kase, Helve (2003): Prostitutsioon Eestis: sotsiaalsed riskid ja majanduslik surve. Sotsioloogilise uuringu aruanne, Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, Tallinn

Pettai, Iris (2006) Prostitutsioon Eestis. Sirp. 9.06.2006

Pettai, Iris (2004): Seksturismi perspektiividest Eestis. Kogumik: „Tuntunagi tundmatu: Soome-Eesti matkaradadel = Tuttunakin tuntematon: polkuja Suomen ja Viron matkailutodellisuuteen“ / toimetanud V. A. Heikkinen & Sam Inkinen. Helsinki: Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu, Uniprint, Tallinn

Phillips, Joan (2005): Sex tourism in Barbados. Ettekanne konverentsil “Men in Prostitution: Perspectives, Identities, Problems”. 21.-22.04.2005.a, Oslo

Rahumägi, Jaanus (2004): Prostituudi ost tuleb keelustada. Postimees. 03.03.2004

Sandell, Göran; Petterson, Elisabeth; Larsson, Janne; Kuosmanen, Jari (1996): Könsköparna. Varför går men till prostituerade? Djupanalys av män som köper sex. Natur och Kultur, Stockholm

Varsa, Hannele (1986): Prostituution näkymätön osa: miesasiakkaat. Naistutkimusmonisteita 5. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, Helsinki

Weitzer, Ronald (2005): New Directions in Research on Prostitution. Crime, Law & Social Change (2005) 43: 211–235